

Justisminister Emilie E. Mehl
Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 11.09.23

Kjære justisminister Emilie Enger Mehl,

Den 4. september 2023 underskrev Aleksandr Lukasjenko et presidentdekret¹ som innebærer at belarusiske statsborgere ikke lenger vil kunne fornye sine pass og andre essensielle dokumenter ved belarusiske ambassader og konsulater i utlandet.

Dette innebærer i praksis at borgere av Belarus som med rette frykter forfølgelse i hjemlandet tvinges inn i en tilstand som kan minne om statsløshet. I tiden etter presidentvalget i 2020, gikk regimet i Belarus til nådeløst angrep på landets opposisjon, fagbevegelse og flere andre grupper i sivilsamfunnet. Flere av disse har flyktet utenlands, og risikerer fengsling og tortur om de returnerer til hjemlandet.

Samtidig rammer Lukasjenko med dette flere enn dem som valgte å bosette seg utenfor landets grenser under og etter krisen i 2020, i påvente av et regimeskifte. Ifølge Statistisk Sentralbyrå, bodde 1286 belarusere i Norge i 2021. Blant disse finner vi studenter, personer med arbeidsvisum eller tillatelse basert på familiegjenforening, som ikke er gyldig uten pass. Disse vil snart ikke kunne bevege seg fritt i Europa eller andre land. De vil heller ikke kunne gifte seg eller skaffe nødvendige papirer for sine barn, uten å reise til Belarus først.

Den 8. desember 2023 reagerte FNs Høykommissær for menneskerettigheter på avgjørelsen med følgende uttalelse: «Dekretet som forbyr utstedelse eller fornyelse av pass i utlandet er et brudd på rettighetene til tusenvis av belarusere i eksil, herunder deres rett til bevegelsesfrihet. Ingen skal føle seg presset til å vende hjem og risikere forfølgelse. Vi ber om at dekretet revurderes i tråd med internasjonale standarder».²

Dekretet har også blitt kritisert av det amerikanske Utenriksdepartementet³ og internasjonale organisasjoner som Human Rights Watch⁴. Land som Polen har tidligere tatt grep for å hjelpe

---

¹ <https://president.gov.by/bucket/assets/uploads/documents/2023/278uk.pdf>

² <https://twitter.com/UNHumanRights/status/1700113614164627627?s=20>

³ <https://www.state.gov/condemnation-of-the-lukashenka-regimes-prohibition-on-renewing-passports-for-belarusians-abroad/>

⁴ <https://www.hrw.org/news/2023/09/08/belarus-decree-puts-exiled-citizens-risk>

belarusere i landet som har problemer med reisedokumenter.⁵

Den norske Helsingforskomité ber med dette justisdepartementet om å vurdere tiltak for å løse situasjonen for belarusiske statsborgere i Norge som etter hvert vil trenge reisedokumenter for å kunne benytte seg av sin bevegelsesfrihet, i likhet med andre europeere. Et konkret forslag kan være å utstede norske reisedokumenter, etter en tilsvarende modell som den Polen har innført.

Med vennlig hilsen,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Berit Lindeman', with a stylized, cursive script.

Berit Lindeman
generalsekretær
Den norske Helsingforskomité

---

⁵ <https://belarusabroad.org/en/2023/01/poland-introduced-a-travel-document-for-belarusians-who-have-lost-their-passports/>